

ЈУГОСЛОВЕНСКО
ДРАМСКО
ПОЗОРИШТЕ

ЈЕЛИЦА ЗУПАЊИЦ

ЗАГРЕБ–БЕОГРАД виа САРАЈЕВО

Адаптација, сценографија и режија: Горчин Стојановић

Костимографија: Лана Цвијановић

Композитор сонгова: Ања Ђорђевић

Сценски говор: Љиљана Мркић Поповић

Дизајн светла: Дејан Драганов

Дизајн и реализација звука: Богдан Бранковић, Горчин Стојановић

ИГРАЈУ

Иво Андрић.....АЛЕКСЕЈ БЈЕЛОГРЛИЋ

Милош Црњански.....МИОДРАГ ДРАГИЧЕВИЋ

Доктор А, средњих година.....НЕБОЈША МИЛОВАНОВИЋ

Морнар, младолик.....МАРКО ЈАНКЕТИЋ

Госпођица, дама из кабареа, млада Аустријанка.....НИКОЛИНА ВУЈЕВИЋ

Војник К, веома млад.....ЈОАКИМ ТАСИЋ

Организатор: Владимир Перишић

Инспицијент: Даша Велимировић

Суфлер: Горана Перовска

Асистент редитеља: Иван Вања Алач

Асистент сценографа: Ивана Крњић

Асистенти костимографа: Милена Грошин, Мина Крстајић

Реализација видеа: Давид Србљин

**Премијера у недељу, 21. новембра 2021. у 20.00 на Великој сцени „Љуба
Тадић“**

Јелица Зупанц - РЕЧ АУТОРКЕ ДРАМЕ

Драму Загреб–Београд виа Сарајево написала сам најбрже, а најтеже од свих својих радова. Мучни парадокс заинатио се у изненадном судару мирних месеци и година, који су ми иначе потребни за рад, са грчевитим сатима и данима у којима је драма настала – у једном даху, са једиственим осећањем, давног згуснутог пролећа 1992. године, у грозничавој потреби да заштитим и загрлим младиће који одлазе у рат или ван земље бацајући у журби своје торбе с прозора, током крвавог распада Југославије. Ако њих заборавимо, све смо заборавили. Како сместа не призвати младог Андрића, чију стогодишњицу рођења те 1992. треба обележити, и младог Црњанског, који се, путујући возом из Загреба за Београд, враћају из оног рата после којег је Југославија и настала? Ако смо то заборавили, све смо заборавили. Да ли нам ико може пружити више разумевања, утехе и наде у општем хаосу, непоштовању, насиљу и личним недаћама од двојице младих писаца који се, почетком 1919. године, после крвавог рата, враћају животу, новој држави и сопственим очекивањима – Андрић, са тек напуњених 26 година у октобру и Црњански, са својих такође октобарских 25?

Да ли би ико, у сопственој рањивости, боље од њих умео да представи епохе настајања и нестајања, стварања и уништавања, растења и опадања, циклусе смењивања расула и склада, јурњаву свакојаким еуфорија подједнако погубних као и дневних програма историје? Како је могуће да они, у тој својој рањивости и под притиском немилосрдних околности, још отпочињу и грандиозно креативно супарништво? Којом то снагом, упркос свему, прзница која је ратовала на оној другој страни – Црњански, мобилисан као грађанин Аустроугарске, немилосрдно отвара болна питања повређујући првенствено себе? Којом снагом онај други, упркос свему, ћути о свом револуционарном уделу грађанина те исте царевине уздижући се изнад свих питања? Дивљење и поштовање према њима, настало у мојој младости као разумљиво уважавање тада још увек живих великана наше књижевности којима нисам смела ни да приђем, наједном су, тог пролећа 1992. године, свом силином, незадрживо грунули као материнска нежност. Којом снагом да их загрлим? И мада сам већ, само неколико година пре ове, својом драмом Црњански или лако је Андрићу (Атеље 212, 1987) наговестила различитост, љубав и пријатељство, чак и то креативно супарништво двојице писаца (без појављивања Андрића, који је дат само као мера, одраз, симбол), ново искуство језивога распада земље захтевало је директно суочавање с болним истинама и ново заједничко путовање. Коначно, у свом узрасту данас, осећам блискост са Андрићем и Црњанским као са животним сапутницима, ону блискост која се подразумева, јер заједничко путовање још увек траје. Како да се правимо да Југославија није постојала? Како да загрлимо ове младе људе данас на сцени?

Горчин Стојановић – РЕЧ РЕДИТЕЉА

Млади човек виче са балкона на партер – пун презира према онима који се доле грле са официрима војске против које су до јуче ратовали. На железничкој станици, пуној дима парних локомотива, неки други млади човек зове трећег, а потом се нађу у истом купеу воза без правог возног реда. Из града у којем је настала нека држава која ће се непрестано распадати – а да се, како стоје ствари – никад истински и до краја не растури, тај купе, са та два момка и оним једним балконским букачем, једном бечком госпођицом и једним лекаром, хита ка престоници те земље сталног провизоријума.

Кад у купе воза који виси на мосту изнад неке неименоване реке, ступи четврти млади човек, морнар који тврди да је у тај воз из Загреба за Београд ушао у Сарајеву, што је апсурдно (али све је ионако почело у Сарајеву), почиње нешто на ивици смисла: ови момци су будући нобеловци, емигранти, режимлије, дисиденти – све одједном – они се препиру о будућности, оној коју су заједнички правили сањајући о слободи, а гле у шта се то већ сад изметнуло?

Овај мост изнад нигдине, на фону осликаног неба, постаје поприште неподношљивог сукоба светоназора.

Железница је државна ствар и демолирати овај купе, потпуно је логично.

Али, тај се купе изметнуо у салон, у будоар, у кабаре. Она девојка, уствари је кабаретска певачица. Онај морнар заправо је карактер из прозе једног момка, Црњанског, који говори речи оног другог писца, Андрића. Онај уснули или мртви војник К, можда је Мирослав К, а можда Јозеф К, у сваком случају те униформе сад већ непостојеће царевине тек су одоре прошлости у којој су ови момци неповратно заробљени.

Сањајући будућност без царстава, они су своју младалачку снагу потрошили на илузију о слободи у некој будућој краљевини. Држава као највише постигнуће људског духа, ако је веровати Хегелу? Или држава као средство легализовања корупције срца, духа и душе? Слобода или смрт?

Има сеоба, смрти нема, лепо кажу последње речи великог романа оног другог писца, оног који неће у фраку примити највећу књижевну награду, чији ће износ дати библиотекама своје уже домовине, библиотекама које ће једног дана горети.

И куда овим возом? Влаком према југу? Trans-Euro Express? Downbound Train, како год окренеш.

Воз за нигде пун талента.

Као давно некад, брзим преко Босне.

ЈЕЛИЦА ЗУПАНЦ

Јелица Зупанц је рођена у Ћуприји 1952. године, пошто се мајка ту затекла на путовању. Дипломирала је 1975. године на Факултету драмских уметности (Одсек драматургије). Убрзо је почела да ради у Телевизији Београд као сценаристкиња телевизијских емисија, драматуршкиња и уредница, да би свој радни век у тој кући завршила на месту одговорне уреднице Редакције домаћег драмског и серијског програма.

Посебно је била посвећена драмском циклусу „Изузетне жене 20. века“ различитих аутора (драме о Аници Савић-Ребац, Александри Колонтај, Надежди Петровић, Марини Цветајевој, Милени Јесенској, Флори Сендс, Алми Малер, Десанки Максимовић, Исидори Секулић), као и драматизацијама дела прозних писаца.

Изведене су њене позоришне драме: *Црњански или лако је Андрићу* (Атеље 212, 1987. у режији Милоша Лазина, штампана уз програм; прва верзија штампана у „Сцени“ 1986. године); *Србијом узводно* (Београдско драмско позориште, 1989, у режији Милоша Лазина); *Огњена купина* (Театар Јоаким Вујић, Крагујевац, 1997, у режији ансамбла са драмским уметником Мирком Бабићем, штампана у „Сцени“ 1991; допуњена верзија у часопису „Рашка“ 1997); *Исидора* (Фестивал монодраме и пантомиме у Земуну, 1989. у режији Слободанке Алексић, у извођењу драмске уметнице Мире Бањац); *Гле, Срби* (Фестивал монодраме и пантомиме у Земуну, 1990, у режији Пита Теслића, у извођењу драмског уметника Миодрага Радовановића).

По њеном делу снимљене су ТВ драме: *Учини то својски* (ТВ Сарајево, ЈРТ, 1985, у режији Мирослава Лекића); *Загреб–Београд преко Сарајева* (ТВ Београд, 1992, у режији Милоша Радовића, штампана у Антологији ТВ драме, пета књига, 2002); неколико драма у режији Слободана Радовића: *Исидора* (РТС, 1995), *Наша Енглескиња* (РТС, 1997), *Недовршена*

симфонија (РТС, 1998, позоришна верзија штампана у едицији Савремена српска драма, 1998), *Брег чежње* (РТС, 2002; позоришна верзија штампана у „Сцени“, 2002), *Између изгубљеног и неодржаног* (РТС, 2004). Писала је за ТВ серије: *Црвено, жуто, зелено, крени за децу* (РТС, 1998, у режији Слободана Шуљагића); *Најбоље године* у сарадњи са супругом, драмским писцем Миодрагом Зупанцом (ТВ Пинк, 2003. у режији Слободана Шуљагића).

Бавила се и драматизацијом прозних дела: *Божихна печеница Стевана Сремца* (РТС 2006); *Реконвалесценти Драгише Васића* (РТС, 2005) обе у режији Слободана Радовића; драмске минијатуре *Смешне и друге приче* (РТС, 2004/5) по делима Саројана, О'Хенрија, Мрожека, Кортасара, Драгише Васића, Хашека, Сингера и др. у режији Мишка Милојевића.

За радио је написала драме: *Замена и Кућа на Калварији* у сарадњи са Миодрагом Зупанцом (Радио Београд, 1974) – обе у режији Бодe Марковића; *Недовршена симфонија* (Радио Београд, 2002) у режији Нађе Јањетовић.

Објавила је књиге: роман *Кафкине адресе* (Чигоја, 2002); књига за децу *Црвено, жуто, зелено, крени* (Плато, 2002); роман *Бист ду Драгиша Васић* (Службени гласник, 2015). За свој уметнички рад добила је награде: „Бранислав Нушић“ Удружења драмских писаца Србије 1985. за драму *Црњански или лако је Андрићу*; „Женско перо“ магазина *Базар* 2002. за роман *Кафкине адресе*; *Годишњу награду РТС* 1995. за ТВ драму *Исидора*.

ГОРЧИН СТОЈАНОВИЋ

Дипломирани позоришни редитељ. Режирао шездесетак позоришних представа. Аутор четрдесетак сценографија за своје и представе других редитеља. Режирао у свим медијима.

Режије у ЈДП: *Драга Јелена Сергејевна* (1989), *Хамлет* (1992), *Мајн Кампф* (1993), *Последњи дани човечанства* (1994), *Лулу* (2005), *Госпођица* (2013), *Дон Жуан* (2017).